Design of International Transfer Market for Iranian footballer

Mousavi, S, E. (Ph.D. Candidate). University of Tehran, Tehran, Iran
Goodarzi, M. (Ph.D). University of Tehran, Tehran, Iran
Khabiri, M. (Ph.D). University of Tehran, Tehran, Iran
Alidoost Ghahfarrokhi, E. (Ph.D). University of Tehran, Tehran, Iran

Received: 2017 - 6 - 25 **Accept:** 2018 - 7 - 23

Abstract

The soccer players transfer market is a global market and there is a huge turnover in this market. The aim of this study is to Design of International Transfer Market for Iranian footballer. The current stude methodology was Exploratory mixed method. A questionnaire and interview was used to collect data. The results showed that six factors of players technical performance, non-technical factors players, government, the Football Association, the club and the player's agent was effective on Iranian international footballer transfers that presented by modeling. In the end, it can be said for active in International Transfer Market for soccer players, all of the stakeholders must fulfill of their role by do best of their duties that was in the form of statements extracted .

Keywords: Transfer Market, Soccer Players, Sport Industry, Human Resources, Footballer Export.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

طراحی الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی

سید اسفندیار موسوی *، محمود گودرزی، محمد خبیری***، ابراهیم علیدوست قهفرخی******

* دانشجوی دکتری دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تهران

** استاد دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تهران

*** دانشیار دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تهران

**** دانشیار دانشکده تربیت‌بدنی دانشگاه تهران

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۹۶/۴/۴ تاریخ پذیرش مقاله: ۱۳۹۷/۵/۱

چکیده

در فوتبال بازیکن مستعد، در بازاری که مختص ورزش است و بازار نقل و انتقالات نامیده می‌شود تجارت می‌شود. این مطالعه با هدف طراحی الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی در سال ۱۳۹۵ انجام شد. روش تحقیق آمیخته و ابزار گردآوری داده‌ها مصاحبه و پرسش‌نامه بود. پرسش‌نامه از طریق معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) مورد تحلیل قرار گرفت. نتایج نشان داد که شش عامل عملکرد فنی بازیکن، عوامل غیرفنی بازیکن، دولت، فدراسیون فوتبال، باشگاه و کارگزار بازیکن بر نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی مؤثر است که در قالب الگویی ارایه گردید. در پایان می‌توان گفت برای حضور فعال در بازار بین‌المللی فوتبالیست‌ها، باید تمام ذی‌نفعان این بازار یعنی فوتبالیست‌ها، دولت، فدراسیون فوتبال، باشگاه و کارگزار بازیکن بایستی نقش خود را در قالب گویه‌های استخراج شده به درستی ایفا نمایند.

کلید واژه‌ها: بازار نقل و انتقالات، بازیکنان فوتبال، صنعت ورزش، نیروی انسانی، صادرات بازیکن.

۱. esfandiyarmosavi@yahoo.com

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

مقدمه

باشگاه، واحد بنیادین ورزش مدرن است (۱). مهم‌ترین جزء برای یک باشگاه ورزشی خصوصاً باشگاه فوتبال، بازیکنان آن است. بدون این بازیکنان یک باشگاه فوتبال نه می‌تواند در رقابتی شرکت کند و نه می‌تواند موجودیت خود را توجیه کند. بنابراین، فوتبالیست‌ها برای باشگاه فرض فواید اقتصادی بالقوه را ایجاد می‌کند (۲). بازیکنان ستاره می‌توانند با افزایش حضور هواداران در ورزشگاه‌ها بلیط فروشی[1]را افزایش دهند. آن‌ها همچنین تقاضا برای تماشای بازی‌های یک تیم را از طریق تلویزیون، خرید محصولات آن تیم، یا امضای قرارداد معامله با آن تیم را نیز افزایش می‌دهد (۳). در حالی که بازیکنان در اوایل قرن بیستم میلادی به سختی مقدار پول زیادی دریافت می‌کردند، فضای جدید رقابت را برای امضاء قرارداد با بازیکنان افزایش داده است (۳).

در فوتبال بازیکن مستعد در بازاری که مختص ورزش است و بازار نقل و انتقالات[2]نامیده می‌شود تجارت می‌شود (٤). بازار نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها به دو قسمت تقسیم می‌شود: بازار نقل و انتقالات داخلی و بازار نقل و انتقالات بین‌المللی. در بازار نقل و انتقالات داخلی، بازیکنان بین دو باشگاه از یک کشور خرید و فروش می‌شود در حالی که بازار نقل و انتقالات بین‌المللی بازاری است که در آن بازیکن بین دو باشگاه از دو کشور مختلف جابه‌جا می‌شود (۵). تمرکز تحقیق به قسمت دوم بازار نقل و انتقالات بین‌المللی یعنی نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی است.

از آنجا که عملکرد خوب بازیکن بر درآمد باشگاه اثر مثبت دارد (٦)، باشگاه‌های فوتبال برای استخدام بازیکنان فوتبال با کیفیت بالا در بازار نقل و انتقال تلاش می‌کنند و این بازار فرصتی را فراهم می‌کنند تا سایر باشگاه‌ها برای این تقاضا، عرضه (بازیکنان فوتبالیست) وارد بازار کنند و درآمدزایی کنند. برای مثال، طبق گزارشات مرکز بین‌المللی مطالعات ورزشی (CIES)، باشگاه‌های حرفه‌ای ۳/٦ میلیارد دلار در هزینه‌های نقل و انتقالات برای استخدام فوتبالیست‌های بین المللی خرج کردند. اگر ما نقل و انتقالات بین باشگاه‌های همان فدراسیون‌ها را شامل کنیم، این رقم احتمالاً بیش از ۵ میلیارد دلار خواهد شد (۷). شواهد ذکر شده اهمیت حیاتی نقل و انتقال بازیکنان در اقتصاد فوتبال را روشن می‌سازد.

یکی از دشواری‌های امروز ورزش کشور ما که به وضوح دیده می‌شود و ذهن محققان و متولیان ورزش کشور به خود مشغول کرده است درآمدزایی باشگاه‌ها می‌باشد. در ایران باشگاه‌های ورزشی علی‌الخصوص باشگاه‌های فوتبال که در لیگ برتر فعالیت می‌کنند نیز همانند گفته فلاتنز (۲۰۱۱) با کمبود منابع مالی روبه‌رو هستند (۸). هر چند با حرفه‌ای شدن لیگ برتر فوتبال از فصل ۱۳۸۱-۸۲ باشگاه‌های فوتبال قدم‌های جدی به سمت درآمدزایی برداشته‌اند اما همچنان از کمبود منابع مالی رنج می‌برند. بیشتر درآمدهای باشگاه‌های فوتبال در ایران به گفته آندرف و استادهور (۲۰۰۰) از منابع سنتی ورزش آماتوری یعنی بلیط فروشی، یارانه‌های دولت، تبلیغات، حمایت‌های مالی، حق پخش تلویزیونی می‌باشد. از سوی دیگر، یک نگاهی که در بین مدیران ورزشی در تیم‌های فوتبال مرسوم شده است آن است که بازیکنان فوتبال را یک منبع پول‌زدا در نظر می‌گیرند تا یک منبع پول‌ساز. اما با توجه به شواهد آماری ذکر شده در خصوص حجم گردش مالی بازار نقل و انتقالات، بازیکنان مستعد فوتبال در صورت پرورش مناسب می‌تواند منبع مالی بسیار خوبی برای باشگاه‌های ایرانی باشد. شاهد مذکور می‌تواند مدیران باشگاه‌های فوتبال در ایران را متقاعد سازد در صورت سرمایه‌گذاری در بازار نقل و انتقالات، از عواید بالای آن‌ها استفاده نمایند. در تحقیقات جدید و در مدل جدید درآمدزایی ورزش حرفه‌ای، یکی از شیوه‌ها درآمدزایی باشگاه های حرفه‌ای ورزشی بازار نقل و انتقالات می‌باشد (۹). به‌نظر می‌رسد این شیوه درآمدزایی می‌تواند منبع مالی ارزشمندی برای تأمین کمبود منابع مالی باشگاه‌های فوتبال در ایران باشد.

در ارتباط با حوزه بازار نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها تحقیقاتی انجام شده است. برای مثال، رویج و وناوفم (۲۰۱۵) ویژگی‌های فردی هم‌چون سن، تعداد دقایقی که بازیکن در یک فصل به میدان می‌رود، تعداد گل‌هایی که در دقایقی که به‌عنوان بازیکن جانشین به میدان رفته است، تعداد گل‌هایی که بازیکن در کل فصل به ثمر رسانده است، متوسط تعداد دقایق حضور در بازی، متوسط تعداد کارت‌های زرد، متوسط تعداد کارت‌های قرمز، دفاع و دروازه‌بان نبودن، بازیکن راست پا و یا چپ پا بودن، تعداد پنالتی‌هایی که یک دفاع مرتکب می‌شود، ، تعداد پنالتی‌هایی که یک بازیکن یا دروازه‌بان می‌گیرد را تعیین حق‌الزحمه نقل و انتقالات بازیکنان در ۷۵ تیم ممتاز اروپا مورد بررسی قرار گرفتند (۱۰). یافته‌های فرانک و نوئیش (۲۰۱۲) نشان داد که تعداد گل،

[1] Gate taking
[2] Transfer market

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

شوت‌های در چارچوب[1] شوت‌های خارج از چارچوب، درصد نجات دروازه[2]برای دروازه‌بان، درصد پاس بلند، تعداد کارت زرد، تعداد کارت قرمز، تعداد گل زده از روی ضربان پنالتی در محبوب شدن و فوق ستاره شدن فوتبالیست‌ها مؤثر است (۱۱). یافته‌های دامو (۲۰۱٤) نشان داد که برای نقل و انتقالات بین‌المللی علاوه بر مراکز آموزشی مانند آکادمی‌ها، ارزان بودن قیمت بازیکن، قدرت چانه‌زنی کارگزارها در خرید و فروش بازیکنان، قوانین حقوقی بر بازار نقل و انتقالات بین‌المللی بازیکنان برزیلی نقش دارند. همچنین در این تحقیق بیان شد که دلیل اصلی صادرات فوتبالیست‌های برزیلی به دیگر کشور، علاوه بر استعداد ورزشی بازیکنان برزیلی ارزان بودن آن‌ها نیز می‌باشد (۱۲). در تحقیق دیگر هربرگر و ودلیچ (۲۰۱٦) که بر روی ۹۱۵ نفر از بازیکنان شاغل در لیگ برتر و لیگ دو انگلستان که برای تعیین ارزش بازار بازیکنان با استفاده از ویژگی‌های ورزشی صورت گرفت نتایج نشان داد که تعداد دقایق بازی بازیکنان، تعداد روزهای مصدومیت، تعداد گل‌های زده، تعداد پاس گل، تعداد کارت زرد، تعداد اخراج و تعداد عنوان قهرمانی بر ارزش بازار بازیکنان اثرگذار است (۱۳). رشیدکالا (۲۰۱۵) نشان داد که ۱۰ متغیر (مهاجم / مدافع، سن، قد، تعداد حضور در فصل قبل، تعداد گل زده، پاس گل، تعداد گل زده برای تیم ملی، تعداد پاس گل در بازی‌های ملی، تعداد حضور در تیم ملی، موقعیت باشگاه خریدار و فروشنده)، ٦٥ ٪ حق‌الزحمه ارزش بازار بازیکنان لیگ برتر فوتبال انگلستان را پیش‌بینی می‌کند (١٤). بریسون، فریک و سومون (۲۰۰۹) که به بررسی میزان حقوق بازیکنان فوتبال با هر دو پا شاغل در پنج لیگ بزرگ اروپا پرداخته بودند نشان دادند که دو پا بودن ارتباط مثبتی با حقوق دریافتی دارد (۱۵). لهمان و شولز (۲۰۰۵) نشان داد که عملکرد فردی بازیکن و رسانه‌ها بخش بزرگی از پرداخت فوتبالیست‌های آلمانی را تبیین می‌کند (١٦). کارمیکائیل، فارست و توماس (۱۹۹۹) گزارش دادند که احتمال نقل و انتقال بازیکنانی که بتوانند گل به ثمر برسانند زیاد است. همچنین آن‌ها قوانین و مقررات را یکی از عوامل احتمالی اثرگذار بر بازار نقل و انتقالات بازیکنان می‌دانند (۱۷). داربی، آکیندس و کروین (۲۰۰۷) نیز گزارش دادند که بازیکنانی که در آکادمی‌ها آموزش می‌بینند نه تنها می‌توانند به لیگ‌های معتبر اروپایی ترانسفر شوند بلکه می‌توانند به تقویت لیگ‌های داخلی و رده‌های مختلف تیم‌های ملی کمک‌رسان باشند (۱۸). در تحقیق دیگر آتناسیوس (۲۰۱۳) که به بررسی واکنش بازار به نقل و انتقالات فوبالیست‌ها در اروپا پرداخته بود دریافت که فروش بازیکنان منجر به بازده غیرطبیعی مثبت سهام باشگاه و خرید بازیکنان با بازده منفی سهام باشگاه ارتباط دارد (۱۹). رود و بروئر (۲۰۱٦) در تحقیق خود به این نتیجه دست یافتند که موفقیت مالی ۳۰ باشگاه از پنج لیگ معتبر اروپا (فرانسه، اسپانیا، انگلستان، ایتالیا و آلمان) ناشی از موفقیت‌های ملی و بین‌المللی و ارزش برند این باشگاه‌ها است؛ سرمایه‌گذاری‌های[3]تیم عامل اصلی تعیین‌کننده موفقیت‌های ورزشی است و اکثر سرمایه‌گذارهای بخش خصوصی (خارجی)[4]، سرمایه‌گذارهای اصلی در سرمایه‌گذاری‌های تیم‌ها هستند (۲۰). در تحقیقی که پولی، روسی و بسون (۲۰۱۲) به نقش کارگزارها پرداخته بودند یافته‌ها نشان داد که بیشتر کارگزارهای فوتبال در اروپا دارای مهارت‌های زبانی خوب بودند که به ترتیب انگلیسی، فرانسوی و اسپانیولی محبوب‌ترین زبان در بین کارگزاران بود. تحقیق آنان نشان داد که دو سوم پاسخ‌گویان به موکلان خود (بازیکنان) در بازاریابی و قراردادهای صحه‌گذاری کمک می‌کردند. به طور شگفت‌آور، تنها اقلیتی از کارگزارها (٪٤٦) در فعالیت‌های شخصی از قبیل پیدا کردن خانه، آپارتمان، ساماندهی سفرها، کمک به اعضای خانواده و غیره به موکلان مشاوره می‌دادند. آن‌ها همچنین بیان داشتند که بازیکنان موکل خود را به طور مستقیم به سایر کارگزارها معرفی[5] می‌کند. در واقع این کار نقش شبکه‌های جهانی کارگزار را تأیید می‌کند (۲۱).

همان‌گونه که با مرور پیشینه تحقیق استنباط می‌شود از یک سو، در ایران تحقیق مرتبط با حوزه نقل و انتقالات ورزشکاران بالاخص نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها یافت نشد. از سوی دیگر، عمده تحقیقات در حوزه نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها به پنج لیگ بزرگ اروپا و لیگ بزرگ فوتبال (موسوم به MLS) انجام شده است که شاید دلیل عمده آن بنا به گفته شفافیت مالی در این لیگ‌ها باشد. در این میان، بیش‌تر تحقیقات در حوزه نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها به عملکرد فنی بازیکن و باشگاه‌ها برای تعیین متغیر حقوق و دستمزد بازیکنان اشاره کرده‌اند و به نقش سایر متغیرها- مثل متغیرهای دولت، فدراسیون و کارگزارها و زیر مقیاس‌های جدیدی در متغیرهای عملکرد فنی، غیرفنی و باشگاه‌ها- اشاره نشده است. به طور کلی به نظر می‌رسد نگاه سیستمی به مقولهٔ بازار نقل و

۱. Shots on Sarget
۲. Saves
۳. Investments
٤. Private majority investors
٥. Represent

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها در تحقیقات مذکور لحاظ نگردیده است؛ از این رو این محقق سعی داشت با استفاده از روش آمیخته کلیه متغیرهای احتمالی درگیر در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی را در قالب الگویی ارایه کند.

به لحاظ نظری، نه تنها تحقیقی در زمینه الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها یافت نشد بلکه در زمینه عوامل مؤثر بر بازار نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها نیز تحقیقی یافت نشد؛ پس نبود یک الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها خلائی است که در پیشینه پژوهش وجود دارد.

با انجام تحقیق حاضر ضمن پی بردن به اهمیت نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها در درآمدزایی باشگاه‌های فوتبال، انتظار می‌رود با شناسایی الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی ذی‌نفعان این بازار یعنی باشگاه، کارگزارها، فدراسیون فوتبال، فوتبالیست‌ها به اهمیت خود بیش‌تر پی ببرند و از این رهیافت کمک شایانی در نقل و انتقالات بین المللی فوتبالیست‌های ایرانی- به‌عنوان یک منبع درآمدزایی برای باشگاه‌ها- باشد. بنابراین، این پژوهش در تلاش است تا با کمک ادبیات موجود در حوزه بازار نقل و انتقالات بین‌المللی بازیکنان فوتبال، عوامل شناسایی شده در پژوهش‌های گذشته و نیز با استفاده از نظر خبرگان حوزه بازار نقل و انتقالات بین‌المللی بازیکنان فوتبال در داخل کشور، با توجه به شرایط فوتبال ایران الگویی ارایه کند. بنابراین، هدف این پژوهش طراحی الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش

روش تحقیق حاضر از نظر نتیجه توسعه‌ای، از نظر هدف اکتشافی و به لحاظ نوع داده‌ها از نوع آمیخته است. این طرح با جمع‌آوری و تحلیل داده‌های کیفی شروع می‌شود و سپس مرحله دوم ایجاد می‌شود که درآن داده‌های کمی، جمع‌آوری و تحلیل می‌شوند. مرحله دوم کمی، مطالعه بر مبنای مرحله اول و یا متصل به مرحله ابتدایی کیفی طراحی می‌شود (۲۲).

در بخش کیفی، جامعه آماری تحقیق حاضر شامل فوتبالیست‌های سابق یا فعلی نقل و انتقال شده در لیگ‌های خارجی؛ کارگزارهای بازیکنان نقل و انتقال شده، مدیران باشگاه‌هایی که در طول دوره تصدی مدیریت آنان نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها صورت گرفته است؛ دبیران فدراسیون فوتبال فعلی و سابق، رئیس کمیته آموزش فدراسیون فوتبال، مدیران پیشین ارشد ورزش کشور (وزیر ورزش و جوانان و رئیس کمیته ملی المپیک) و اساتید مدیریت ورزشی کشور با تخصص هم‌زمان فوتبال و بازاریابی بود. نمونه‌گیری در مرحله مصاحبه با استفاده از روش دلفی به دو صورت هدفمند و طبقه‌ای بود. در مجموع با ۲۰ نفر مصاحبه انجام گرفت.

در بخش کمی، جامعه آماری شامل مدیر عامل‌های لیگ برتر و لیگ یک فوتبال کشور در فصل ۱۳۹۶- ۱۳۹۵ (۳٤ نفر)، فوتبالیست-های سابق یا فعلی نقل و انتقال شده در لیگ‌های خارجی طی ۲۰ سال گذشته (۱۰۰ نفر)؛ کارگزارهای بازیکنان نقل و انتقال شده طی دو سال گذشته (۷ نفر)، دبیران فدراسیون فوتبال فعلی و سابق طی ۲۰ سال گذشته (۱۰ نفر)، رئیس فعلی کمیته آموزش فدراسیون فوتبال، مدیران پیشین ارشد ورزش کشور (وزیر ورزش و جوانان و رئیس کمیته ملی المپیک) طی ۲۰ سال گذشته (۸ نفر) و اساتید مدیریت ورزشی کشور با تخصص هم‌زمان فوتبال و بازاریابی (۱۲ نفر) بود. در نهایت تعداد ۱۷۱ نفر به‌عنوان جامعه آماری در نظر گرفته شد. لذا با توجه حجم نمونه مورگان و رضایت نمونه‌ها برای پاسخ‌گویی به پرسش‌نامه، در مجموع تعداد ۷۰ نفر به‌عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شد و روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود. منظور از طبقات در این پژوهش دسته‌های مختلف یعنی بازیکنان، کارگزارها، اساتید دانشگاه، مدیران ارشد ورزش کشور، مدیرعامل‌های لیگ برتر و لیگ یک بوده است.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق در مرحله کیفی مصاحبه عمیق و روش دلفی بود. ابتدا در حوزه نقل و انتقالات بازیکنان اطلاعات گردآوری شد. به دلیل اطلاعات اندک در این حوزه، مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. این نوع مصاحبه به دلیل انعطاف‌پذیری و عمیق بودن داده‌ها، برای تحقیق کیفی مناسب است (۲۳). در فرایند مصاحبه نیز سؤالات به ترتیبی در مصاحبه‌ها مطرح شد که از نظام منطقی برخوردار باشند. همچنین در فرایند مصاحبه‌ها با توجه به اینکه مصاحبه‌شوندگان اجازه ضبط صوتی مصاحبه را ندادند، محقق از شیوه یادداشت‌برداری[1]استفاده کرد و مفاهیم و مضامین مدنظر مصاحبه شونده را یادداشت و ثبت نموده است. در مصاحبه هجدهم، پژوهش‌گر به نقطه اشباع رسید، ولی مصاحبه‌ها تا مصاحبه بیستم ادامه یافت. منظور از اشباع

۱ Memroing

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

نظری، قضاوتی است که پژوهش‌گر بر اساس آن تصمیم می‌گیرد که نیاز به جمع‌آوری اطلاعات بیش‌تر وجود ندارد و اطلاعات جدیدی که به تعریف خصوصیات طبقات کمک کند، به تحقیق وارد نمی‌شود. روش تحلیل داده‌ها در این قسمت بر مبنای روش تحلیل تم[1]بود. تحلیل تم نوعی تحلیل محتوای داده‌هاست که طبقه‌بندی بر اساس موضوعات انجام می‌شود. به منظور اطمینان از پایایی نتایج مصاحبه‌ها، پس از کدگذاری اولیه و در یک فاصله زمانی کوتاه کدگذاری‌ها مورد بازبینی قرار گرفت. و همچنین از یکی دانشجویان دکتری مدیریت ورزشی درخواست شد تا به‌عنوان همکار تحقیق (کدگذار) در تحقیق مشارکت نموده و در بازبینی کدگذاری‌ها کمک نماید. در پایان این مرحله، بعد از اصلاحات لازم، گویه‌های پرسش‌نامه جهت دور اول دلفی تهیه گردید.

در مرحله دوم یعنی روش دلفی، پرسش‌نامه اولیه مشتمل بر بخش‌های متعدد معرفی تحقیق، اهداف تحقیق، راهنمای نحوه پاسخ‌دهی به سؤالات در مقیاس پنج ارزشی لیکرت در شش حیطه عملکرد فنی بازیکن (۱٦ گویه)، عوامل غیرفنی بازیکن (۱٤ گویه)، فدراسیون فوتبال (۱٤ گویه)، باشگاه (۱۳ گویه)، دولت (۵ گویه)، و کارگزار بازیکن (۸ گویه)، طراحی گردید. در دور اول دلفی، از اعضاء پانل متخصصان درخواست شد تا با نمره دادن به گویه‌های پرسش‌نامه، میزان توافق خود را با وجود هر یک از گویه‌ها در مقیاس پنج قسمتی لیکرت از بسیار مخالفم = ۱ تا بسیار موافقم = ۵ اعلام نمایند. تحلیل آماری پاسخ‌ها با استفاده از اندازه‌های مرکزی و شاخص پراکندگی در نرم‌افزار SPSS انجام و محدوده میان چارکی، میانگین و انحراف معیار امتیاز گویه‌ها تعیین گردید (۲٤). گویه‌ها با صدک ۷۵ و بالاتر مورد پذیرش قرار گرفتند و گویه‌های با صدک ۲۵ و کم‌تر حذف گردیدند و گویه‌های بین صدک ۲۵ تا ۷۵ درصد برای دور دوم دلفی باقی ماندند.

در دور دوم دلفی، پرسش‌نامه به اعضاء پانل متخصصان شرکت‌کننده در دور اول، تحویل و از آنان درخواست شد تا همانند دور اول میزان توافق خود را درباره هر یک از گویه‌ها اعلام نمایند. غالب صاحب‌نظران اتفاق نظر ۷۰ تا ۸۰ درصدی را نشانه دستیابی به اجماع می‌دانند (۲٤)؛ بنابراین، گویه‌های با سطح توافق ۷۵ درصد و بالاتر و تغییر امتیاز کم‌تر از ۱۵ درصد مورد پذیرش قرار گرفتند و چون گویه‌ای با سطح توافق ۷۵ درصد و بالاتر و تغییر امتیاز بیش از ۱۵ درصد برای دور بعد دلفی باقی نماند. لذا روش دلفی در این تحقیق در دور دوم پایان پذیرفت.

برای تحلیل داده‌های گردآوری شده در بخش آماری توصیفی از جداول فراوانی و در بخش آمار استنباطی برای آزمون مدل تحقیق از روش مدل‌سازی معادلات ساختاری استفاده شده است. این روش مدل را در دو مرحله مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری مورد بررسی قرار می‌دهد. مدل اندازه‌گیری یا تحلیل عاملی تأییدی به بررسی مسائل مربوط به روایی و پایایی سازه‌ها می‌پردازد و مدل ساختاری نیز روابط علّی بین سازه‌ها (متغیرهای مکنون) و قدرت تبیین آنها را نشان می‌دهد (۲۳). روش حداقل مجذورات جزئی[2] (PLS) به عنوان یک ابزار قدرتمند مدل‌سازی ساختاری مورد توجه است زیرا به حجم نمونه، توزیع نرمال داده‌ها و بازهٔ مقیاس اندازه‌گیری حساس نیست (۲۵). در این تحقیق نیز برای بررسی مدل اندازه‌گیری از این روش و نرم‌افزار SmartPLS.2 استفاده شده است.

ابتدا مدل اندازه‌گیری به منظور تعیین پایایی (هم‌سانی درونی[3]) و روایی (اعتبار افتراقی[4]) سازه‌ها و ابزار اندازه‌گیری بررسی می‌شود. فرنل و لاکر[5](۱۹۸۱) سه روش را برای بررسی پایایی سازه‌ها پیشنهاد می‌کنند: ۱- بار عاملی هر یک از گویه‌ها ۲- پایایی ترکیبی[6] هریک از سازه‌ها ۳- میانگین واریانس استخراج شده[7](AVE) (۲٦).

یافته‌های تحقیق

توزیع فراوانی افراد مصاحبه‌شونده در شش گروه بازیکنان نقل و انتقال شده، رئیس و دبیر فدراسیون فوتبال، کارگزار بازیکنان نقل و انتقال شده، اعضا هیئت علمی با تخصص هم‌زمان بازاریابی و فوتبال، مدیران ارشد ورزش کشور و مدیر عامل باشگاه به ترتیب۲۸/۵۷، ۹/۲۵، ۱٤/۲۸، ۲۳/۸۰، ۹/۵۲ و۹/۵۲ درصد بود (جدول ۱).

۱. Theme Analysis
۲. Partial Least Squares
۳. Internal consistency
٤. Discriminant Validity
۵. Fornell & Larcker
٦. Composite reliability
۷. Average Variance Extracted

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]
[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

جدول۱. توزیع فراوانی افراد مصاحبه‌شونده

افراد مصاحبه‌شونده	تعداد	درصد
بازیکن نقل و انتقال شده (به لیگ‌های ایتالیا، بلژیک، مجارستان، امارات، قطر، کویت)	٦	۲۸/۵۷
رئیس و دبیر فدراسیون فوتبال	۲	۹/۵۲
کارگزار بازیکنان نقل وانتقال شده	۳	١٤/۲۸
اعضاء هیئت علمی با تخصص هم‌زمان بازاریابی و فوتبال	۵	۲۳/۸۰
مدیران ارشد ورزش کشور (وزیر ورزش فعلی و رئیس اسبق کمیته ملی المپیک)	۲	۹/۵۲
مدیر عامل باشگاه	۲	۹/۵۲
مجموع	۲۰	۱۰۰

در دور اول دلفی ۲۰ نفر شرکت‌کننده در پژوهش ۱۰۰ ٪ به پرسش‌نامه ها جواب دادند. از ۹٦ گویه ٦۲ گویه با درصد توافق بالاتر از ۷۵ درصد و تغییرات کم‌تر از ۱۵ درصد پذیرفته شد و در مجموع ٦۲ گویه برای پرسش‌نامه دور دوم دلفی مشخص شد (جدول ۲).

جدول ۲. تعداد گویه‌های پذیرفته شده، حذف شده در هر بعد در دور اول دلفی

ابعاد	تعداد گویه	گویه‌های پذیرفته شده	گویه‌های حذف شده	تعداد گویه‌های ورود به دور دوم
عملکرد فنی بازیکن	۲۲	۱۵	۷	۱۵
عوامل غیرفنی بازیکن	۲۱	۱۲	۹	۱۲
نقش فدراسیون فوتبال	۱۷	١٤	۳	١٤
نقش باشگاه	١٦	۱۱	۵	۱۱
نقش دولت	۹	۵	٤	۵
نقش کارگزار بازیکن	۹	۵	٤	۵
مجموع	۹٤	٦۲	۳٤	٦۲

در دور دوم دلفی از ۲۰ نفر ۱۸ نفر (۸۵/۷۱ درصد) به پرسش‌نامه‌ها جواب دادند. از ٦۲ گویه پرسش‌نامه دور دوم، گویه‌ای حذف و یا پیشنهاد نشد بنابراین گویه‌ای برای تجدید نظر در دور سوم دلفی باقی نماند و دستیابی به اجماع به دور دلفی حاصل شد (جدول ۳).

جدول ۳. تعداد گویه‌های پذیرفته شده، حذف شده در هر بعد در دور دوم دلفی

ابعاد	تعداد گویه	گویه‌های پذیرفته شده	گویه‌های حذف شده
عملکرد فنی بازیکن	۱۵	۱۵	–
عوامل غیرفنی بازیکن	۱۲	۱۲	–
نقش فدراسیون فوتبال	١٤	١٤	–
نقش باشگاه	۱۱	۱۱	–
نقش دولت	۵	۵	–
نقش کارگزار بازیکن	۵	۵	–
مجموع	٦۲	٦۲	–

تصویب پرسش‌نامه نهایی: در این مرحله پس از دستیابی به اجماع، میزان امتیاز گویه‌های پذیرفته شده دور اول و دوم دلفی در پرسش‌نامه نهایی گردآوری، مجدداً درصد توافق برای هر بعد و کل پرسش‌نامه تعیین گردید (جدول ٤).

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

جدول ۴. تعداد گویه‌ها، ابعاد و درصد توافق اعضاء پانل تخصصان با پرسش‌نامه نهایی حاصل از روش دلفی

تعداد گویه‌ها	ابعاد	درصد توافق
۱۵	عملکرد فنی بازیکن	۷۸/۹۱
۱۲	عوامل غیرفنی بازیکن	۷٦/۱٤
۱٤	نقش فدراسیون فوتبال	۸۵/۳۱
۱۱	نقش باشگاه	۸۸/٦۲
۵	نقش دولت	۸٦/۹۳
۵	نقش کارگزار بازیکن	۸۹/۲۵
٦۲	مجموع	۸٤/۱۹

ابتدا گویه‌های پرسش‌نامهٔ ٦۲ گویه‌ای بررسی شد. بارهای عاملی مربوط به ابزار اندازه‌گیری همراه با بارهای عرضی و مقدار t در جدول ۵ آورده شده است. بارهای عاملی مساوی و بزرگ‌تر از ۰/٤ برای هر گویه، دلالت بر ساختار خوب دارند. به علاوه، اگر t خارج از بازه ۱/۹٦± باشد، بار عاملی معنی‌دار است. بنابراین، گویه‌هایی که بار عاملی کم‌تر از ۰/٤ داشته باشند و گویه‌هایی که معنی‌دار نباشند و روی مؤلفه‌های دیگر یا روی دو مؤلفه و بیش‌تر بار عاملی بالایی داشته باشند، باید حذف شوند. بنابراین، با توجه به نتایج گویه‌های ۱، ۳ و ٤۳ به دلیل بار عاملی کم‌تر از ۰/٤ و معنی‌دار نبودن؛ گویهٔ ۱۳ به دلیل بار عاملی کم‌تر از ۰/٤ و گویه‌های ٤، ۱۵، ۱۷، ۱۹، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۳٦، ۳۷، ۳۹، ٤۰، ٤۱، ٤۲، ٤۹ و ۵۰ به دلیل داشتن بار عاملی بالا روی مؤلفهٔ دیگر و یا داشتن بار عاملی بالا روی دو مؤلفه و یا بیش‌تر، حذف شدند و این بار پرسش‌نامهٔ ٤۳ گویه‌ای مورد بررسی قرار گرفت.

جدول ۵ بارهای عاملی و بارهای عرضی پرسش‌نامهٔ ٤۳ گویه‌ای را نشان می‌دهد. نتایج نشان می‌دهند که بار عاملی همهٔ گویه‌ها از ۰/٤ بیش‌تر است و هر گویه تنها روی یک مؤلفه بار عاملی بالایی دارد. به علاوه، بار عاملی همهٔ گویه‌ها معنی‌دار است (t آنها خارج از بازهٔ ۱/۹٦± می‌باشد).

جدول ۵. بارهای عاملی و بارهای عرضی پرسش‌نامهٔ ٤۵ گویه‌ای

مؤلفه / گویه	کارگزار	باشگاه	فدراسیون	دولت	عوامل غیرفنی	عملکرد فنی	مقدار t
۲	۰/۱٤۳۵۷۱	۰/۲٦۳۹۷۳	۰/۳۰۳۵٤۰	۰/۱۵۹۸٤۷	۰/۱٦۹٦۲٤	**۰/٤٤۸۸٤۸**	۳/۲۰۹۵۷٦
۵	۰/۱٦۷۱۰۸	۰/٤۱۲۰۷۵	۰/٤۱٤٦٦۷	۰/۱۳۲۹۱۸	۰/۱۱٦۵۱۵	**۰/٦۳۰۹٤٦**	٤/۸۰۱۰٤٦
٦	۰/۱۱۸۳۸۱	۰/۲۹۰۸۵۰	۰/۲۱۰٤۳۷	۰/۱۵۳۷٦۵	۰/۲۰۵٤۱۸	**۰/۸٤۱۱۱۸**	۷/۲۱٤۱۰۱
۷	۰/۱۵۲۰۲۸	۰/۱۷۹۰۷۹	۰/۱۲۱۸۲۹	۰/٤۵۱۰۲۳	۰/٤۵۱۷۳۲	**۰/٦۲٤٦۰٤**	٦/۰۷۵۰۲۵
۸	۰/۰٦٦۹۹٦	۰/۳۰۰۹۸٤	۰/۳۵٤٦٤۳	۰/۰٤۹۷۵۲	۰/۳۹٦۳۸۳	**۰/۷٤۹۸۲۸**	٦/۵۱۵۹۰۸
۹	۰/۱٤۲۷۷۷	۰/۳۰۵۳۸٦	۰/۳۵۷۷۷۱	-۰/۰۷۰٦۷٤	۰/۱۲۱٤۵٤	**۰/٤٦۲۲۷٦**	۲/۹۷٦۸٦۵
۱۰	۰/۲۱۰۳۱٤	۰/۱۹۹۷۷۷	۰/۱۰٤٦۸۲	۰/۱۱۸٦۰۱	۰/٤۵۸۵۷۸	**۰/٦٤۲۸۱٦**	٤/۲۳۳۹۵٤
۱۱	-۰/۲۲۷٦۹۲	-۰/۰۷۰۷۵۸	۰/۱٤۵۲۸۸	-۰/۲۰۵۹۷۰	۰/۰۷۲۵۸۸	**۰/٤٦۰۹۱۹**	۲/٦۵٤۵۵۵
۱۲	۰/۳۲۵۱۷۷	۰/٤٦۲۰۰٦	۰/٤٦۸۰۱٦	۰/۳۳٦۵۳٦	۰/۳۱۵٤۸۱	**۰/۷٦٦۲۹۷**	۵/۳۵۵٦۳٦
۱٤	۰/۱٤۷۰۲۰	۰/۱۵٤۵۷٦	۰/۲٤٦۵٤٦	۰/۲۷٦۲۲٤	۰/۳۵۸۱٦٤	**۰/۵۹۲٦۷۲**	٤/۰۲٤۱۷۰
۱٦	۰/۳۸۲۱۳۸	۰/۲۵۹۹۸۱	۰/۳۹۲۱٦۲	۰/۵۵۵۹۳۱	**۰/۷٤۹٤۷۵**	۰/۵۹۷۳۱٦	۱۲/۲۵٦۹۳٤
۱۸	۰/۱۵۰۹۸۱	۰/۱۸۳۸۷٤	۰/۲۱۲۱۸٦	۰/٤۸٤۲۹۱	**۰/٦۵۵۲۷۵**	۰/۲۲۵۱٦۵	٤/۳۰۷۷۲۹
۲۰	۰/۱۰۷۰۸٦	۰/۲۷۷۸۹۷	۰/۲۸۷۹۰٦	۰/۱۲۱٤۸۲	**۰/٤۳۲۳۸۵**	۰/۲٤۲٤٦۳	۳/۸٤۷٦٦۲
۲٤	۰/٤۱۳۱٦۰	۰/٤۲۲۱٤۸	۰/۳۵۷٦٦۱	۰/۵٤٤۱۹۲	**۰/۷۹٤۲۵۹**	۰/۳۵٤۱٦٤	۱۲/٤٤٤٦۰٦
۲۵	۰/۱٤۲۲٦۵	-۰/۰۰۵۹۸۳	۰/۰۳۳۵۰۷	۰/۱۲۹۸٤۹	**۰/۵۱۸۹۳۸**	-۰/۰۹۱۹۱۲	۲/٤٦٦۹۵۸

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

۲۶	۰/۲۲۱۹۳۶	۰/۲۲۷۷۰۵	۰/۲۲۵۶۵۳	۰/۲۰۴۴۶۴	**۰/۶۲۵۳۹۹**	۰/۰۹۳۷۲۹	۳/۸۲۹۹۵۲
۲۷	۰/۳۸۶۰۹۸	۰/۲۳۰۴۰۳	۰/۰۷۳۳۴۹	۰/۲۴۸۹۲۲	**۰/۷۴۷۸۲۸**	۰/۱۹۹۷۸۲	۷/۹۸۴۰۳۶
۲۸	۰/۰۶۳۰۶۵	۰/۳۴۸۳۲۰	**۰/۶۹۱۹۱۸**	۰/۱۳۹۲۶۴	۰/۱۶۲۲۷۳	۰/۰۹۷۰۷۸	۵/۵۲۰۱۶۳
۲۹	۰/۱۲۰۸۶۵	۰/۳۱۳۶۵۲	**۰/۷۵۸۷۱۲**	۰/۱۱۳۰۲۰	۰/۱۲۲۶۷۹	۰/۲۳۸۷۱۲	۹/۷۱۳۶۴۲
۳۰	۰/۱۰۸۱۴۸	۰/۳۶۱۹۴۶	**۰/۸۶۶۱۰۵**	۰/۲۲۳۲۵۱	۰/۲۷۴۰۵۶	۰/۴۲۱۵۰۳	۱۴/۰۶۴۰۹۵
۳۱	۰/۰۶۲۲۱۸	۰/۳۲۰۰۵۵	**۰/۸۹۰۹۳۰**	۰/۱۴۴۴۱۷	۰/۱۵۱۸۳۹	۰/۳۷۰۱۶۱	۱۶/۴۲۴۸۷۶
۳۲	۰/۲۸۷۰۲۸	۰/۴۸۶۹۰۶	**۰/۹۰۳۵۰۹**	۰/۳۶۷۱۵۹	۰/۴۵۹۲۵۵	۰/۳۷۹۹۴۱	۲۳/۵۶۵۹۴۷
۳۳	۰/۲۵۴۷۸۷	۰/۵۱۳۸۳۲	**۰/۸۹۳۳۵۹**	۰/۳۶۴۹۷۳	۰/۳۴۴۶۲۹	۰/۴۳۶۱۰۲	۲۱/۹۰۱۵۲۲
۳۴	۰/۲۶۹۴۷۳	۰/۳۷۹۳۴۵	**۰/۸۴۰۷۵۸**	۰/۲۱۶۶۴۰	۰/۴۲۷۹۹۴	۰/۴۹۲۷۰۹	۱۷/۶۹۶۰۹۴
۳۵	۰/۲۴۳۳۳۱	۰/۳۵۵۳۸۱	**۰/۸۰۵۰۶۵**	۰/۱۶۳۵۸۴	۰/۲۹۸۱۷۰	۰/۳۸۵۷۳۳	۱۸/۵۳۶۳۷۲
۳۸	۰/۰۸۱۷۰۶	۰/۲۲۸۰۰۰	**۰/۵۱۵۰۵۹**	۰/۲۹۲۸۹۵	۰/۳۹۹۵۳۹	۰/۳۳۲۲۱۷	۴/۰۱۸۲۵۳
۴۴	۰/۳۱۹۳۵۶	**۰/۷۵۰۳۳۰**	۰/۱۷۱۳۵۲	۰/۳۴۵۴۵۹	۰/۱۳۳۷۶۵	۰/۴۴۲۳۰۷	۹/۲۹۲۰۶۸
۴۵	۰/۳۸۵۹۸۷	**۰/۸۵۴۲۸۵**	۰/۴۲۰۳۹۲	۰/۳۷۷۷۲۲	۰/۳۳۲۳۶۴	۰/۳۱۷۴۰۶	۱۹/۹۵۸۶۸۸
۴۶	۰/۳۲۷۸۵۹	**۰/۵۹۶۳۸۴**	۰/۱۳۴۵۷۱	۰/۲۱۰۵۸۱	۰/۴۷۰۷۴۹	۰/۱۵۲۸۵۵	۴/۶۲۵۳۵۴
۴۷	۰/۴۴۶۴۸۸	**۰/۷۹۸۸۴۶**	۰/۳۷۰۵۸۳	۰/۵۶۷۶۰۰	۰/۳۳۷۶۴۷	۰/۱۲۲۱۰۱	۱۳/۰۱۲۶۲۴
۴۸	۰/۳۶۲۳۷۰	**۰/۷۸۵۱۵۲**	۰/۴۴۳۶۸۷	۰/۳۹۳۰۷۴	۰/۲۵۴۴۸۱	۰/۳۲۰۹۲۳	۱۸/۸۳۴۱۲۶
۵۱	۰/۱۷۳۷۰۶	**۰/۵۳۹۹۱۳**	۰/۴۳۵۵۶۲	۰/۱۶۷۱۳۰	۰/۲۴۹۰۹۰	۰/۴۷۰۹۷۴	۴/۷۸۹۴۲۴
۵۲	۰/۳۱۸۴۷۳	**۰/۶۰۶۹۹۶**	۰/۲۸۸۴۰۲	۰/۱۴۰۷۶۸	۰/۲۸۹۶۳۱	۰/۴۳۹۳۴۴	۵/۱۳۸۰۸۵
۵۳	۰/۶۴۱۹۶۰	۰/۴۵۳۹۲۱	۰/۲۵۹۳۴۸	**۰/۷۳۰۵۴۳**	۰/۳۷۲۳۶۳	۰/۱۸۴۶۰۹	۹/۹۴۰۳۵۹
۵۴	۰/۵۲۷۰۲۸	۰/۳۷۵۶۸۵	۰/۲۳۹۹۸۰	**۰/۷۸۳۱۶۸**	۰/۴۹۶۵۹۴	۰/۲۶۸۸۳۳	۱۳/۸۷۳۶۷۵
۵۵	۰/۷۰۹۹۲۷	۰/۴۲۱۰۹۱	۰/۲۵۱۸۶۴	**۰/۸۶۸۶۲۷**	۰/۵۱۱۶۵۷	۰/۳۱۰۸۹۰	۳۰/۵۷۰۹۴۰
۵۶	۰/۴۹۳۶۸۹	۰/۲۱۵۸۳۸	۰/۲۹۴۴۲۴	**۰/۸۳۲۷۵۸**	۰/۴۲۵۱۵۲	۰/۱۷۴۸۰۴	۱۷/۵۳۶۰۱۰
۵۷	۰/۵۶۴۸۵۰	۰/۳۷۷۹۸۳	۰/۱۳۹۶۲۳	**۰/۸۳۰۴۹۱**	۰/۴۸۹۶۵۱	۰/۲۰۷۱۲۱	۱۳/۱۱۴۰۳۴
۵۸	**۰/۷۳۱۳۰۱**	۰/۲۷۹۱۲۹	-۰/۰۰۷۰۰۱	۰/۶۲۲۲۴۵	۰/۲۶۵۸۲۸	۰/۰۷۰۰۱۲	۷/۸۰۳۸۷۶
۵۹	**۰/۶۲۳۳۶۷**	۰/۳۶۸۰۱۶	-۰/۰۱۰۷۹۶	۰/۳۸۶۳۷۶	۰/۲۸۶۶۴۳	۰/۴۸۸۵۲۰	۷/۸۷۲۹۶۶
۶۰	**۰/۸۲۲۶۶۵**	۰/۳۶۱۴۴۱	۰/۱۱۵۶۸۲	۰/۷۲۴۶۰۲	۰/۵۱۷۶۵۷	۰/۰۱۷۰۶۲	۱۵/۴۹۶۹۷۷
۶۱	**۰/۶۶۹۲۰۴**	۰/۳۴۳۵۱۹	۰/۳۵۸۵۱۱	۰/۳۲۰۸۲۰	۰/۲۲۱۴۲۳	۰/۳۲۵۳۱۹	۷/۵۸۳۶۸۷
۶۲	**۰/۷۲۲۴۲۱**	۰/۳۳۳۴۶۱	۰/۲۹۴۶۴۰	۰/۵۵۸۵۷۰	۰/۲۱۵۱۸۵	۰/۰۲۰۷۲۶	۸/۹۲۲۰۶۷

جدول ۶ گویه‌ها، بارهای عاملی و مقدار t پرسشنامهٔ نهایی را نشان می‌دهد.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

جدول ۶. گویه‌ها، بارهای عاملی و میزان معنی‌داری پرسش‌نامهٔ نهایی (۴۳ گویه‌ای)

مؤلفه	گویه	بار عاملی	مقدار t
عملکرد فنی	۱- سابقهٔ بازی در باشگاه‌های معتبر داخلی و بین‌المللی	۰/٤٤	۳/۲۰
	۲- توانایی بازی با هر دو پا	۰/٦۳	٤/۸۰
	۳- تعداد بازی در آخرین فصل منتهی به نقل و انتقال شدن	۰/۸٤	۷/۲۱
	٤- تعداد پنالتی‌ها روی بازیکن (مهاجم)	۰/٦۲	٦/۰۷
	۵- تعداد پاس گل (برای مهاجم و هافبک)	۰/۷٤	٦/۵۱
	٦- تعداد گل زده (برای مهاجم و هافبک)	۰/٤٦	۲/۹۷
	۷- درصد تکل صحیح (برای مدافع)	۰/٦٤	٤/۲۳
	۸- تعداد گل خورده کم‌تر (برای مدافع و دروازه‌بان)	۰/٤٦	۲/٦۵
	۹- تعداد پنالتی‌های گرفته شده توسط دروازه‌بان	۰/۷٦	۵/۳۵
	۱۰- تعداد کارت زرد و قرمز	۰/۵۹	٤/۰۲
عوامل غیرفنی	۱۱- جذابیت ظاهری	۰/۷٤	۱۲/۲۵
	۱۲- سن کمتر از ۲٦ سال	۰/٦۵	٤/۳۰
	۱۳- سخت‌کوشی (پشتکار داشتن)	۰/٤۳	۳/۸٤
	۱٤- آشنایی با زبان کشور مقصد	۰/۷۹	۱۲/٤٤
	۱۵- ترجیح دادن آب و هوای کشور مقصد	۰/۵۱	۲/٤٦
	۱٦- قرابت فرهنگی کشور مقصد (از نظر دین، مذهب، نژاد، عادات غذایی)	۰/٦۲	۳/۸۲
	۱۷- حمایت اجتماعی از بازیکن	۰/۷٤	۷/۹۸
فدراسیون	۱۸- راه‌یابی به جام جهانی	۰/٦۹	۵/۵۲
	۱۹- حضور موفق در جام جهانی	۰/۷۵	۹/۷۱
	۲۰- راه‌یابی به بازی‌های المپیک	۰/۸٦	۱٤/۰٦
	۲۱- حضور موفق در بازی‌های المپیک	۰/۸۹	۱٦/٤۲
	۲۲- راه‌یابی به جام جهانی زیر ۲۱ سال	۰/۹۰	۲۳/۵٦
	۲۳- حضور موفق در جام جهانی زیر ۲۱ سال	۰/۸۹	۲۱/۹۰
	۲٤- راه‌یابی به جام جهانی زیر ۱۷ سال	۰/۸٤	۱۷/٦۹
	۲۵- حضور موفق در جام جهانی زیر ۱۷ سال	۰/۸۰	۱۸/۵۳
	۲٦- وضعیت و جایگاه تیم در عرصهٔ بین‌الملل (رنکینگ فیفا)	۰/۵۱	٤/۰۱
باشگاه	۲۷- بازی دادن به استعدادهای جوان (زیر ۲۳ سال) در مسابقات رسمی	۰/۷۵	۹/۲۹
	۲۸- انتخاب مربیان کارآزموده بین‌المللی	۰/۸۵	۱۹/۹۵
	۲۹- شایسته‌سالاری باشگاه در انتخاب مربی/ کادر فنی	۰/۵۹	٤/٦۲
	۳۰- ثبات مدیریت باشگاه	۰/۷۹	۱۳/۰۱
	۳۱- داشتن استراتژی بلندمدت برای نقل و انتقال بین‌المللی	۰/۷۸	۱۸/۸۳
	۳۲- استخدام بازیکنان با کیفیت خارجی	۰/۵۳	٤/۷۸

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

	۳۳- مشارکت آکادمی باشگاه با باشگاه‌های استعدادیاب اروپایی	۰/۶۰	۵/۱۳
دولت	۳۴- تسهیل قوانین نظام وظیفهٔ عمومی برای نقل و انتقال فوتبالیست	۰/۷۳	۹/۹۴
	۳۵- خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال	۰/۷۸	۱۳/۸۷
	۳۶- حمایت مالی از باشگاه	۰/۸۶	۳۰/۵۷
	۳۷- تشویق‌های مالی باشگاه	۰/۸۳	۱۷/۵۳
	۳۸- خط‌مشی‌های مالیاتی برای باشگاه	۰/۸۳	۱۳/۱۱
کارگزار	۳۹- مشاوره به بازیکن در انتخاب باشگاه	۰/۷۳	۷/۸۰۶
	۴۰- کمک به بازیکن در تعیین حقوق (دستمزد)	۰/۶۲	۷/۸۷
	۴۱- مهارت در زبان‌های بین‌المللی	۰/۸۲	۱۵/۴۹
	۴۲- ارتباطات گسترده	۰/۶۶	۷/۵۸
	۴۳- بروز بودن اطلاعات مدیر برنامه در نقل و انتقال بازیکن	۰/۷۲	۸/۹۲

ملاک دیگر بررسی پایایی سازه‌های تحقیق، پایایی ترکیبی سازه‌ها می‌باشد که سطح قابل قبول برای آن ۰/۷ و بالاتر می‌باشد. مقادیر به‌دست آمده برای این شاخص در جدول ۸ نیز حاکی از پایایی قابل قبول هر دو پرسش‌نامهٔ ۶۲ و ۴۳ گویه‌ای است. سومین شاخص برای پایایی، میانگین واریانس استخراج شده است. چن[1] (۱۹۹۸) پیشنهاد می‌کند که مقدار میانگین واریانس استخراج شده باید ۰/۵ و بالاتر باشد، به این معنی که سازه مورد نظر ۵۰ درصد یا بیش‌تر، واریانس شاخص‌های خود را تبیین می‌کند. این مقادیر هم در جدول ۸ برای هر دو پرسش‌نامه (۶۲ و ۴۳ گویه‌ای) آورده شده‌اند. نتایج نشان می‌دهند که مقادیر AVE در پرسش‌نامهٔ ۶۲ گویه‌ای برای مؤلفهٔ دولت و کارگزار ۰/۵ و بیش‌تر می‌باشد و برای سایر مؤلفه‌ها پایین‌تر از ۰/۵ می‌باشد، پس پرسش‌نامهٔ ۶۲ گویه‌ای پایایی کافی ندارد. اما مقادیر AVE در پرسش‌نامهٔ ۴۳ گویه‌ای در تمام مؤلفه‌ها برابر یا بیشتر از ۰/۵ می‌باشد که مبین واریانس تبیین شدهٔ کافی می‌باشد، بنابراین پرسش‌نامهٔ ۴۳ گویه‌ای با توجه به تمامی آماره‌ها از پایایی کافی برخوردار است.

جدول ۷. آزمون پایایی ابزار اندازه‌گیری

مؤلفه / آماره	آلفای کرونباخ		پایایی ترکیبی		AVE	
	پرسش‌نامهٔ ۶۲ گویه‌ای	پرسش‌نامهٔ ۴۳ گویه‌ای	پرسش‌نامهٔ ۶۲ گویه‌ای	پرسش‌نامهٔ ۴۳ گویه‌ای	پرسش‌نامهٔ ۶۲ گویه‌ای	پرسش‌نامهٔ ۴۳ گویه‌ای
عملکرد فنی	۰/۸۰	۰/۸۲	۰/۸۵	۰/۸۶	۰/۲۹	۰/۵۰
عوامل غیرفنی	۰/۸۲	۰/۷۸	۰/۸۵	۰/۸۳	۰/۳۴	۰/۵۳
دولت	۰/۸۶	۰/۸۶	۰/۹۰	۰/۹۰	۰/۶۵	۰/۶۵
فدراسیون	۰/۹۰	۰/۹۲	۰/۹۲	۰/۹۴	۰/۴۶	۰/۶۴
باشگاه	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۸۷	۰/۸۷	۰/۳۹	۰/۵۰
کارگزار	۰/۷۶	۰/۷۶	۰/۸۳	۰/۸۳	۰/۵۰	۰/۵۵

برای روایی (اعتبار افتراقی) سازه‌ها، فرنل و لاکر (۱۹۸۱) پیشنهاد می‌کنند که جذر میانگین واریانس استخراج شده هر متغیر باید از همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرها بیش‌تر باشد. به این معنی که همبستگی هر متغیر پنهان و شاخص‌های (متغیرهای آشکار) آن باید بیش‌تر از همبستگی آن متغیر با دیگر متغیرها باشد. جذر میانگین واریانس استخراج شده در انتهای هر ردیف در جدول ۸

۱. Chin

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

آورده شده است. مشاهده می‌شود مقادیر مربوط به هر متغیر از همبستگی هر متغیر با دیگر متغیرها بیشتر است و این نشان دهنده روایی قابل قبول ابزار اندازه‌گیری است.

جدول ۸. ماتریس همبستگی متغیرهای تحقیق و جذر AVE

متغیرها	۱	۲	۳	۴	۵	۶
۱- عملکرد فنی	۰/۷۰					
۲- عوامل غیرفنی	۰/٤٤٥*	۰/۷۲				
۳- دولت	۰/۲۸۷	۰/٥٦٨**	۰/۸۰			
٤- فدراسیون	۰/٤٥۲*	۰/۳۹۲	۰/۲۹۲	۰/۸۰		
٥- باشگاه	۰/٤٤٦*	۰/٤۰۸*	۰/٤٥۹*	۰/٤٦۸*	۰/۷۰	
٦- کارگزار	۰/۲٥۳	۰/٤۲۸*	۰/۷۳۰**	۰/۲۲۱	۰/٤۷۳*	۰/۷٤

*p<۰/۰٥ ،**p<۰/۰۱

شکل ۱ مدل بررسی شده در این تحقیق را نشان می‌دهد. بررسی ارتباط متغیرها در PLS از طریق ضرایب مسیر (β) انجام می‌گیرد. به علاوه، به منظور بررسی معنی‌دار بودن ضرایب مسیرها از آمارهٔ t استفاده می‌شود. اگر t خارج از بازه ۱/۹٦± باشد، ضریب مسیر در سطح ۰/۰٥ و اگر t خارج از بازه ۲/٥۸± باشد، ضریب مسیر در سطح ۰/۰۱ معنی‌دار است. ضریب تعیین (R^2) نیز نشان می‌دهد چند درصد از واریانس متغیر وابسته توسط متغیر مستقل تبیین و پوشش داده می‌شود و یا به عبارتی چند درصد از تغییرات متغیر وابسته ناشی از متغیر یا متغیرهای مستقل است.

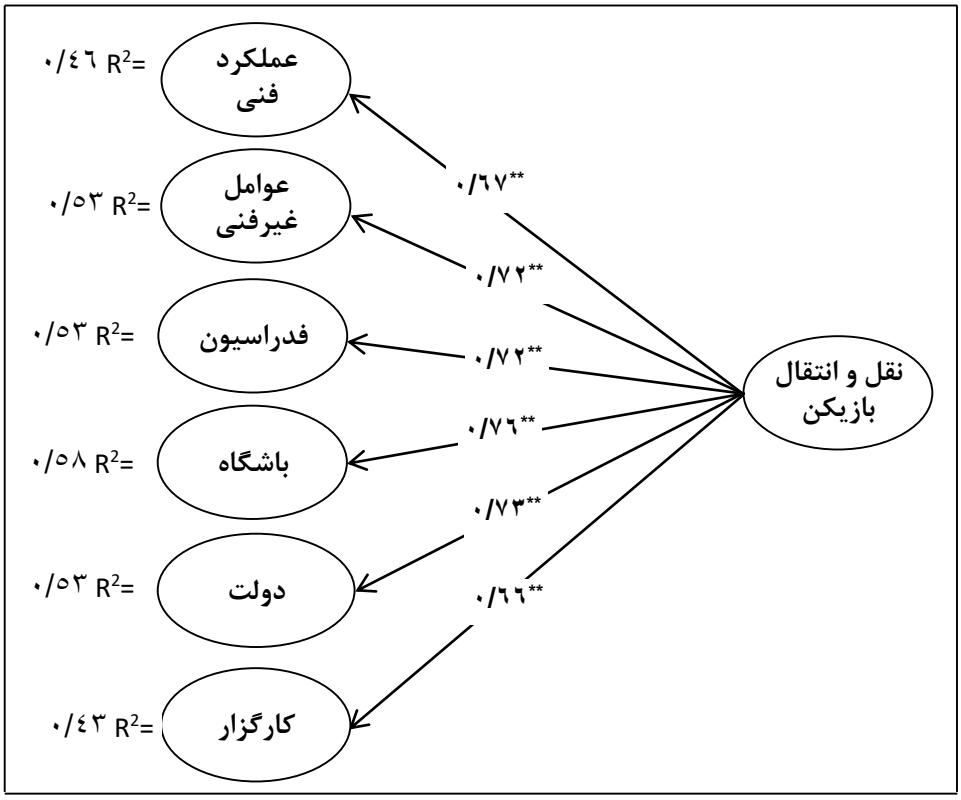

شکل ۱. مدل ساختاری آزمون شده **p<۰/۰۱

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

براساس نتایج شکل ۱ مشاهده می‌شود عملکرد فنی بازیکن (β=۰/٦٧، t=۹/۰۱)، عوامل غیرفنی (β=۰/۷۲، t=۱۲/٦۳)، فدراسیون (β=۰/۷۲، t=۱۱/٤٦)، باشـــگاه (β=۰/۷٦، t=۱۱/٦۹)، دولت (β=۰/۷۳، t=۱۵/۱۷) و کارگزار (β=۰/٦٦، t=۷/۸۳) در نقل و انتقال بازیکن در سطح ۰/۰۱ تأثیر معنی‌دار دارند. براساس مقادیر ضریب تعیین (R^2)، عملکرد فنی بازیکن ٤٦ درصد ، عوامل غیرفنی ۵۳ درصد ، فدراسیون ۵۳ درصد، باشگاه ۵۸ درصد ، دولت ۵۳ درصد و کارگزار ٤۳ درصد از تغییرات نقل و انتقال بازیکن را تبیین می‌کنند. آمارهٔ Q^2 برای مؤلفه‌های عملکرد فنی ۰/۱۲، عوامل غیرفنی ۰/۱۸، فدرا سیون ۰/۲۱ ، با شگاه ۰/۲۳، دولت ۰/۲۷ و کارگزار ۰/۱۸ می‌باشـــد، چون مقادیر Q^2 بیش‌تر از صـــفر می‌باشـــند، حاکی از توانایی کل مدل برای پیش‌بینی ارتباط متغیرها می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

برای تضمین موجودیت و توسعه فرصت‌های باشگاه‌های فوتبال، آن‌ها نیازمند تنوع دادن به منابع مالی‌شان هستند. یکی از این منابع نقل و انتقال فوتبالیست می‌باشد. نقل و انتقال فوتبالیست به معنای صدور بازیکنان از باشگاه داخلی به باشگاه‌های خارجی می‌باشد. در سطح اقتصاد خرد، چنین اقداماتی برای باشگاه‌ها درآمدزایی می‌کند. در سطح اقتصاد کلان، می‌تواند بحث شود که صادرات فوتبالیست بر کل ساختار مالی باشگاه‌های یک کشور اثر می‌گذارد. از آنجا که حرفه فوتبال بخشی از کل اقتصاد یک کشور می‌باشد، کل اقتصاد کشور نیز تأثیر می‌پذیرد (٤). از این رو، این پژوهش با هدف طراحی الگوی بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی انجام پذیرفت. یافته‌های تحقیق حاضر به شناسایی شش عامل اصلی یعنی نقش «عملکرد فنی بازیکن»، «عوامل غیرفنی بازیکن»، «فدراسیون ملی»، «باشگاه»، «دولت» و «کارگزار یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که عملکرد فنی بازیکن با ۱۰ گویه یکی از مؤلفه‌های بازار نقل و انتقال فوتبالیست‌های ایرانی است. عملکرد فنی بازیکن به مهارت فنی کار با توپ و کار بدون توپ بازیکن در زمین بازی اشاره دارد. در تحلیل کمی، با توجه به ضریب تأثیر (β=۰/٦٧) و میزان آماره (t=۹/۰۱)، عامل عملکرد فنی بازیکن به‌عنوان پنجمین عامل اثرگذار در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها معرفی شد. چنانکه از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، شاخص‌هایی از قبیل سابقه بازی در باشگاه‌های معتبر، توانایی بازی با هر دو پا، تعداد کارت زرد و قرمز و تعداد بازی در آخرین فصل منتهی به نقل و انتقال بین کلیه پست‌ها مشترک است. تعداد گل خورده، تعداد پنالتی مهار شده به‌عنوان شاخص‌های مختص دروازه‌بان و تعداد پاس گل، تعداد گل زده، درصد تکل صحیح برای پست‌های مهاجم، هافبک و مدافع از جمله مواردی هستند که در خصوص عملکرد فنی بازیکن دارای تناسب بیش‌تری بوده و توانسته‌اند متغیر عملکرد فنی بازیکن نسبت به بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها را بهتر بیان کنند. علاوه بر این، میزان ضریب تعیین یا R2 متغیر عملکرد فنی بازیکن ۰/٤۵ است. به عبارت دیگر، متغیر عملکرد فنی بازیکن به کمک سایر عوامل در الگو توانسته است نزدیک به ٤۵ درصد تغییرات ایجادشده در بازار نقل و انتقالات را تبیین نماید. نتایج حاصل از این عامل در این تحقیق با نتایج تحقیق فرانک و نوئیش (۲۰۱۲) (۱۱) در شاخص‌های تعدادگل زده، درصد نجات دروازه برای دروازه‌بان، تعداد کارت زرد، تعداد کارت قرمز؛ رشیدکالا (۲۰۱۵) (١٤) در شاخص‌های تعداد حضور در فصل قبل، تعداد گل زده، پاس گل، تعداد گل زده برای تیم ملی، تعداد پاس گل؛ کارمیکائیل و همکاران (۱۹۹۹) (۱۷) در شاخص تعداد گل زده هم‌خوانی داشته و حاکی از اثر مثبت و معنی‌دار بودن این متغیرها بر نقل و انتقال بازیکنان می‌باشد. از این رو، با توجه به یافته‌ها به بازیکنان فوتبال پیشنهاد می‌شود قابلیت‌های فنی خود را در زمین بازی بهبود ببخشند تا احتمال نقل و انتقال خود به کشورهای خارجی افزایش یابد.

در ارتباط با عامل نقش فدراسیون نیز باید اذعان نمود که این عامل با ۹ گویه یکی دیگر از عوامل اثرگذار بر بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی شناسایی شد. فدراسیون فوتبال، مؤسسه غیردولتی و دارای شخصیت حقوقی است که بنابر اساس-نامه فدراسیون بین‌المللی فوتبال فیفا، مسئولیت و اختیار اداره فوتبال آن کشور را بر عهده دارد (جلالی فراهانی و همکاران، ۱۳۸۳). در تحلیل کمی، با توجه به ضریب تأثیر (β= ۰/۷۲) و میزان آماره (t=۱۱/٤٦)، عامل فدراسیون فوتبال به‌عنوان سومین عامل اثرگذار در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها معرفی شد. چنانکه از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، شاخص‌هایی از قبیل راه‌یابی به جام جهانی؛ حضور موفق در جام جهانی؛ راه‌یابی به بازی‌های المپیک؛ حضور موفق در بازی‌های المپیک؛ راه‌یابی به جام جهانی زیر ۲۱ سال؛ حضور موفق در جام جهانی زیر ۲۱ سال؛ راه‌یابی به جام جهانی زیر ۱۷ سال؛ حضور موفق در جام

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

جهانی زیر ۱۷ سال؛ و وضعیت و جایگاه تیم در عرصه بین‌الملل (رنکینگ فیفا) از جمله مواردی هستند که در خصوص فدراسیون فوتبال دارای تناسب بیش‌تری بوده و توانسته‌اند متغیر فدراسیون فوتبال نسبت به بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها را بهتر بیان کنند. علاوه بر این، میزان ضریب تعیین یا R2 متغیر فدراسیون فوتبال ۰/۵۲ است. به عبارت دیگر متغیر فدراسیون فوتبال به کمک سایر عوامل در الگو توانسته است نزدیک به ۵۲ درصد تغییرات ایجادشده در بازار نقل و انتقالات را تبیین نماید. در همین راستا، داربی (۲۰۰۷) یکی از دلایل استقبال بازار نقل و انتقالات بین‌المللی از بازیکنان غنایی در بازار بین‌المللی نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها را موفقیت تیم فوتبال غنا در بازی‌های جام جهانی زیر ۱۷ سال دانست. بنابراین عملکرد موفقیت‌آمیز تیم ملی عامل مهمی در نقل و انتقال شدن بازیکنان محسوب می‌شود. همچنین، نقل و انتقال شدن ۱۸ نفر از ۲۲ فوتبالیست ایرانی حاضر در جام جهانی ۱۹۹۸ فرانسه، نقل و انتقال شدن ١٤ نفر از ۲۳ فوتبالیست ایرانی جام جهانی ۲۰۰٦ آلمان، نقل و انتقال شدن ۹ نفر از ۲۳ فوتبالیست ایرانی جام جهانی ۲۰۱٤ برزیل می‌باشد. بنابراین حضور در جام‌های جهانی رده‌های مختلف را به‌عنوان ویترین بازار نقل و انتقالات در نظر گرفت و حضور در این بازار را مغتنم شمرد. از این رو فدراسیون فوتبال تا آنجا که می‌تواند بایستی کمک‌های مادی و معنوی برای رسیدن تیم‌های ملی به جام جهانی در رده‌های مختلف فراهم آورد.

از مؤلفه‌های دیگر در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی، نقش باشگاه شناسایی شد. هفت گویه در این مؤلفه قرار گرفتند. باشگاه فوتبال، سازمان ورزشی است که در آن ورزشکار یا به صورت آماتور یا به صورت حرفه‌ای به فعالیت می‌پردازد. در تحلیل کمی، با توجه به ضریب تأثیر (β=۰/۷٦) و میزان آماره (t=۱۱/٦۹)، عامل باشگاه به‌عنوان اولین و مؤثرترین عامل اصلی در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها معرفی شد که این یافته بیش‌ازپیش به نقش بسیار حیاتی باشگاه در نقل و انتقالات فوتبالیست‌های ایرانی تأکید شده است. چنانکه از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، شاخص‌هایی از قبیل بازی دادن به استعدادهای جوان، استفاده از مربیان کارآزموده بین‌المللی، شایسته سالاری باشگاه در انتخاب مربی/ کادر فنی، ثبات مدیریت باشگاه، داشتن استراتژی برای نقل و انتقال بین‌المللی، استخدام بازیکنان با کیفیت خارجی، مشارکت آکادمی باشگاه با باشگاه‌های استعدادیاب اروپایی از جمله مواردی هستند که در خصوص باشگاه دارای تناسب بیش‌تری بوده و توانسته‌اند متغیر باشگاه نسبت به بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها را بهتر بیان کنند. علاوه بر این، میزان ضریب تعیین یا R2 متغیر باشگاه ۰/۵۸ است. به عبارت دیگر، متغیر باشگاه به کمک سایر عوامل در الگو توانسته است نزدیک به ۵۸ درصد تغییرات ایجادشده در بازار نقل و انتقالات را تبیین نماید. نتایج حاصل از این عامل در این تحقیق با نتایج تحقیق داربی (۲۰۰۷) (۱۸) در شاخص مشارکت آکادمی باشگاه با باشگاه‌های استعداد یاب اروپایی هم‌خوانی دارد لذا با مشارکت آکادمی باشگاه با باشگاه‌های استعدایاب اروپا مثل باشگاه آژاکس، فاینورد در هلند یا باشگاه‌های اینتر میلان و اودینزه در ایتالیا و یا باشگاه سویا در اسپانیا می‌توان توانمندی بازیکنان داخلی را افزایش داد. در صورتی که بازیکنان با استعدادی پیدا شود اولین مشتریان چنین بازیکنان پرورش یافته‌ای، خود همین باشگاه‌های مشارکت‌کننده اروپایی می‌باشند. همچنین نتایج این پژوهش با پژوهش‌های روسکا (۲۰۱۲) (٤) و آندرف و استادهور (۲۰۰۱) (۹) در شاخص داشتن استراتژی برای نقل و انتقال بین‌المللی هم‌خوانی دارد. بنابراین، داشتن استراتژی برای نقل و انتقال بین‌المللی از اهمیت ویژه‌ای برخودار است و باشگاه‌های فوتبال در ایران می‌توانند از چنین استراتژی برای درآمدزایی استفاده کنند.

از مؤلفه‌های دیگر در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی، نقش دولت شناسایی شد. پنج گویه در این مؤلفه قرار گرفتند. دولت نیروی حاکمه‌ای است که در مورد مقررات و دستورالعمل‌ها در رابطه با بازار تصمیم‌گیری نهایی می‌کند (سجادی، ۱۳۹۲). در تحلیل کمی، با توجه به ضریب تأثیر (β= ۰/۷۳) و میزان آماره (t=۱۵/۱۷)، عامل دولت به‌عنوان دومین عامل اثرگذار در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها معرفی شد چنانکه از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، شاخص‌هایی از قبیل تسهیل قوانین نظام وظیفه عمومی، خصوصی‌سازی باشگاه‌های فوتبال، حمایت مالی از باشگاه و تشویق‌های مالی، خط مشی‌های مالیاتی از جمله مواردی هستند که در خصوص دولت دارای تناسب بیش‌تری بوده و توانسته‌اند متغیر دولت نسبت به بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها را بهتر بیان کنند. علاوه بر این، میزان ضریب تعیین یا R2 متغیر دولت ۰/۵۳ است. به عبارت دیگر، متغیر دولت به کمک سایر عوامل در الگو توانسته است نزدیک به ۵۳ درصد تغییرات ایجادشده در بازار نقل و انتقالات را تبیین نماید. نتایج حاصل از این عامل با نتایج تحقیق کارمیکائیل و همکاران (۱۹۹۹) (۱۷) در شاخص قوانین و مقررات هم‌خوان است. دامو (۲۰۱٤) بیان می‌دارد در نظر گرفتن ورزشکاران حرفه‌ای در قانون، به‌عنوان یکی از عوامل رشد فزاینده صادرات فوتبالیست برزیلی

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

می‌باشد (۱۲). بنابراین، در کشور ایران نیز می‌توان به حذف سربازی برای بازیکنان نقل و انتقال شده، به‌عنوان راه کار حقوقی اثرگذار بر بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبال اشاره کرد. با تصویب چنین قانونی، می‌توان انگیزه و تلاش بازیکنان ایرانی برای نقل و انتقال بین‌المللی را افزایش داد.

یافته دیگر پژوهش حاضر نشان داد که نقش کارگزار بازیکن با ۵ گویه یکی دیگر از مؤلفه‌های بازار نقل و انتقال فوتبالیست‌های ایرانی است. کارگزار بازیکن، فرد حقیقی است که به ازای دریافت دستمزد، مطابق با آیین‌نامه کارگزاران فیفا یک بازیکن را به باشگاه معرفی می‌کند تا قرار داد اسخدام امضاء کند (۳٤). نقش کارگزاران در اتصالات بین‌المللی در کنترل کردن و مدیریت کردن فوتبال از اهمیت زیادی برخوردار است (۱۲). در تحلیل کمی، با توجه به ضریب تأثیر (β=۰/٦٦) و میزان آماره (t=۷/۸۳)، عامل کارگزار بازیکن به‌عنوان ششمین عامل اثرگذار در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها معرفی شد. چنانکه از یافته‌های پژوهش برمی‌آید، شاخص‌هایی از قبیل مشاوره به بازیکن در انتخاب باشگاه، کمک به بازیکن در تعیین حقوق (دستمزد)، مهارت در زبان‌های بین‌المللی، ارتباطات گسترده و به‌روز بودن اطلاعات مدیر برنامه در نقل و انتقال بازیکن از جمله مواردی هستند که در خصوص کارگزار بازیکن دارای تناسب بیش‌تری بوده و توانسته‌اند متغیر کارگزار بازیکن نسبت به بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها را بهتر بیان کنند. علاوه بر این، میزان ضریب تعیین یا R2 متغیر کارگزار بازیکن ۰/٤۳ است. به عبارت دیگر، متغیر کارگزار بازیکن به کمک سایر عوامل در الگو توانسته است نزدیک به ٤۳ درصد تغییرات ایجادشده در بازار نقل و انتقالات را تبیین نماید. نتایج این پژوهش با پژوهش دامو (۲۰۱٤) (۱۲) در شاخص مشاوره به بازیکن هم‌خوانی دارد. دامو (۲۰۱٤) بیان می‌دارد که کارگزار بازیکن بر انتخاب یک تیم برای بازیکن نقش مهمی دارد. همچنین پژوهش حاضر با پژوهش فورنالیک (۲۰۱۳) در شاخص کمک به بازیکن در تعیین حقوق (دستمزد) بازیکن، به‌روز بودن اطلاعات هم‌خوانی دارد. از آنجا که کارگزار بازیکن می‌تواند نقش موکل فرد را ایفا کند (۱۲) و تجربه بیش‌تری در تنظیم طول قرارد استخدام بازیکن دارند (۱٤). بنابراین، انتظار می‌رود با مشاوره‌هایی که در تعیین دستمزد مناسب به بازیکن می‌دهد، باشگاه‌های خریدار را برای خرید بازیکن مشتاق نگه دارند. چرا که برای بسیاری از باشگاه‌های خریدار، با توجه به سقف هزینه‌ای که می‌توانند در بازار نقل و انتقال هزینه کنند به بازیکن پیشنهاد پرداختی می‌دهند. از این رو، کارگزار بازیکن باید فضای بازار بین المللی فوتبالیست‌ها و وضعیت مالی باشگاه متقاضی خریدار را به طور مداوم رصد نماید تا در مورد قبول و رد پیشنهاد پرداختی به بازیکن مشاوره دقیق و مناسب دهد. همچنین، این پژوهش با پژوهش پولی و همکاران (۲۰۱۲) (۲۱) در شاخص مهارت در زبان‌های بین‌المللی هم‌خوان است. لذا می‌توان بیان داشت که دانستن زبان‌های بین‌المللی به کارگزار کمک می‌کند تا هنگام برقرای ارتباط و عقد قرارداد راحت‌تر ارتباط برقرار کند و لذا باشگاه خریدار تمایل بیشتری دارد تا با بازیکنی که چنین کارگزاری دارد برای نقل و انتقالش تلاش کند.

در پایان، این پژوهش نشان داد که نقل و انتقالات بین المللی فوتبالیست‌های ایرانی تحت تأثیر عوامل مختلفی از قبیل عملکرد فنی بازیکن، عملکرد غیرفنی بازیکن، باشگاه، فدراسیون، دولت، مدیر برنامه‌های بازیکن می‌باشد. با توجه به اینکه بازار نقل و انتقالات فوتبالیست‌ها یک بازار جهانی است و گردش مالی هنگفتی در این بازار وجود دارد لذا تربیت بازیکنان در کلاس جهانی می‌تواند منبع درآمد مناسبی برای باشگاه‌های فوتبال در ایران باشد. به طور کلی، با توجه به اینکه تجارت فوتبالیست‌ها جهانی شده است و نیز با توجه به نتایج به‌دست آمده از الگوی ارایه شده، می‌توان گفت تنها عملکرد فنی بازیکن در بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها مؤثر نیست بلکه عوامل دیگری مثل دولت، فدراسیون، باشگاه و کارگزار بازیکن نیر بر بازار نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی اثرگذار هستند. لذا برای حضور فعال در بازار بین‌المللی فوتبالیست‌ها، باید تمام ذی‌نفعان این بازار یعنی فوتبالیست‌ها، دولت، فدراسیون فوتبال، باشگاه و کارگزار بازیکن نقش خود را در قالب گویه‌های استخراج شده به درستی ایفا نمایند. به عبارت دیگر، با توجه به اینکه یافته‌ها نشان داد که شش عامل اصلی فنی، عوامل غیرفنی، کارگزار، باشگاه، فدراسیون و دولت عوامل تعیین‌کننده در نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌های ایرانی می‌باشند لذا به فعالان حوزه نقل و انتقالات بین‌المللی فوتبالیست‌ها پیشنهاد می‌شود که با دید سیستمی به این مقوله نگاه کنند؛ یعنی، تک تک اجزای بازار نقل و انتقالات را با هم ببینند و آن ها را جدا از هم نپندارند. در نهایت می‌توان پیش‌بینی کرد در صورتی که شاخص‌های ذکر شده در پژوهش، برآورده شود در سال‌های نه چندان دور حضور فوتبالیست‌های ایرانی در نقل و انتقالات بین‌المللی پر رنگ‌تر شود.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

هر پژوهشی با محدودیت‌هایی مواجه است که پژوهش حاضر نیز از این قاعده مستثنی نیست. برای مثال در عموم تحقیقات خارجی داده‌های واقعی که بازیکنان براساس آن‌ها عملکرد آن‌ها سنجیده می‌شود آزمون شده‌اند اما در پژوهش حاضر به دلیل نبود «آمارهای عملکرد فردی بازیکنان» انجام مقایسه عادلانه وجود ندارد. بنابراین پیشنهاد می‌شود انجام تحقیقی با داده‌های واقعی عملکرد فنی بازیکنان صورت گیرد. علاوه بر این همان‌گونه که اشاره شده بازار نقل و انتقالات به دو بخش داخلی و بین‌المللی تقسیم می‌شود و در بعضی مواقع تداخل عوامل پیش می‌آید بنابراین پیشنهاد می‌شود در پژوهشی جداگانه به طراحی الگوی بازار نقل و انتقالات داخلی پرداخته شود. همچنین پیشنهاد می‌شود در پژوهش جداگانه و با استفاده از مطالعه نظریه داده بنیاد الگوی پارادایمی انجام شود و مقایسه‌ای بین الگوی کمی و کیفی صورت گیرد.

منابع

۱. Symanski, Stefan. (2009). Playbooks and checchbooks: an introduction to economics of modern sports. Princeton University Press.
۲. Oprean, Victor-Bogdan & Oprisor, Tudor. (2014). Accounting for soccer players: capitalization paradigm vs. expenditure. Procedia Economics and Finance, 15, 1647 – 1654.
۳. Jarvandi, Ali. (2014). Modeling Team-Compatibility Factors Using a Semi-Markov Decision Process: A Framework for Performance Analysis in Soccer. Dissertation thesis, The Faculty of The School of Engineering and Applied Science , The George Washington University.
٤. Rosca, Vlad. (2012). The Financial Contribution of International Footballer Trading to the Romanian Football League and to the National Economy. Theoretical and Applied Economics Volume XIX, No. ٤(٥٦٩), pp. ١٤٥-١٦٦.
۵. جلالی فراهانی، مجید؛ گودرزی، محمود؛ خبیری، محمد و اسدی، حسن. (۱۳۸۳). بررسی تطبیقی ساختار سازمانی و اساسنامهٔ فوتبال ایران و کشورهای منتخب و ارائه الگوی بهینه.نشریه حرکت، شماره ۱۹،صص ۱۸۳-۱۷۱.
٦. Miao He. (2015). Exploring the Relationship between Football Players Performance and Their Market Value. Unpublished Master Thesis, Leiden University, Netherlands.
۷. Poli, Raffaele., Ravenel, Loïc & Besson, Roger. (2015). Transfer expenditure and results. CIES Football Observatory Monthly Report Issue no. 3 - March.
۸. Fløtnes, T.G. (2011). Factors of success for Norwegian top football clubs. M. Sc. Thesis, Copenhagen Business School, Denmark.
۹. Andreff, Wladimir & Staudohar, Paul. D. (2000). The Evolving European Model of Professional Sports Finance. Journal of sport economics, Vol. 1 No. 3, 257–276.
۱۰. Ruijg, J & van Ophem, H. (2015). Determinants of football transfers, Applied Economics Letters, 22 (1), 12-19.
۱۱. Franck, F & Nuesch, S. (2012). Talent and/or popularity: what does it take to be a superstar? Economic Inquiry, Vol. 50, No. 1, 202–216.
۱۲. Damo, A. S. (2014). Training soccer players in Brazil. Soccer & Society, 15(1), 93–107.
۱۳. Herberger, Tim A. & Wedlich, Florian. (2016). What Athletic Characteristics Determine Professional Football Players' Market Values: A Crowd sourced Valuation, Discussion Paper No. 16-23, German Economic Association of Business Administration.
۱٤. Rachid Kalla, Abdoul. (2015). Analysis of variables which determine football player market value. Master thesis.
۱۵. Bryson, A., Frick, B., & Simmons, R. (2009). The Returns to Scarce Talent: Footedness and Player Remuneration in European Soccer. Journal of Sports Economics, 000(00) 1-23.
۱٦. Lehmann, E., & Schulze, G. (2005). What does it take to be a star? The role of performance and the media for German Soccer Players. Mimeo, Department of Economics and Management, University of Augsburg.
۱۷. Carmichael, F., Forrest ., D., & Simmons, R. (1999). The labour market in association football: who gets transferred and for how much? Bulletin of Economic Research, 51(2), 125-150.
۱۸. Darby, Paul., Akindes, Gerard, & Kirwin, Matthew. (2007). Football Academies and the Migration of African Football Labor to Europe. Journal of Sport & Social Issues, Volume 31 Number 2, 143-161.
۱۹. Athanasios, Douros. (2013): Finance and football. The market reaction to football player transfers in Europe. Master thesis, university of Van Tilburge, School of Economics and Management, Netherland.
۲۰. Rohde, Marc, & Breuer, Christoph. (2016). Europe's Elite Football: Financial Growth, Sporting Success, Transfer Investment, and Private Majority Investors. International Journal of Financial Studies, 4, 2, 1-20.
۲۱. Poli, Raffaele., Rossi, Giambattista, & Besson, Besson. (2012). Football agents in the biggest five European football market: an empirical research report, CIES football observatory.
۲۲. دانایی فرد، حسن. (۱۳۸٦). هم سازی شیوه های کمی و کیفی در تحقیق های سازمانی: تأملی بر استراتژی تحقیق ترکیبی. فصلنامه حوزه و دانشگاه: روش شناسی علوم انسانی. سال سیزدهم، شماره ۵۳، صص ٦۳-۳۵.

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]

۲۳. Creswell, J. W. (2013). Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches. Washington DC: SAGE Presss Inc.

۲٤. امامی میبدی، مهناز؛ میرزایی، مسعود؛ فرج خدا، تهمینه؛ سلطانی عربشاهی، سید کامران. (۱۳۹۳). طراحی پرسشنامه عوامل مرتبط با یادگیری بالینی دانشجویان پرستاری: یک مطالعه کیفی. مجله مرکز مطالعات و توسعه آموزش علوم پزشکی یزد، دور نهم، شماره ٤، شماره پیاپی ۱۷، صص ۱۱-۲.

۲۵. هومن، حیدرعلی. (۱۳۸۷). مدل یابی معادلات ساختاری با کاربرد نرم افزار لیزرل، تهران، انتشارات سمت.

۲٦. Chin, W. W. (1998). The partial least squares approach to structural equation modeling. Modern methods for business research, 29(2), 295-336.

۲۷. Fornell, C., & Larcker, D. F. (1981). Evaluating structural equation models with unobservable variables and measurement error. Journal of marketing research, 18(1), 39-۵۰.

۲۸. András, Zsolt & Havran, Krisztina. (2014). Regional Export Efficiency in the Market of Football Players. 'Club of Economics in Miskolc' TMP 10 (2), 3-15.

۲۹. Dobson, Stephan & Goddard, John. (2011). The economics of football. Second edition, Cambridge university press.

۳۰. Herberger, Tim A. & Wedlich, Florian. (2016). What Athletic Characteristics Determine Professional Football Players' Market Values: A Crowd sourced Valuation, Discussion Paper No. 16-23, German Economic Association of Business Administration.

۳۱. سجادی، سید نصرالله. (۱۳۹۲). مدیریت بازاریابی ورزشی با تأکید بر آمیخته بازاریابی. انتشارات پیشگامان توسعه، تهران.

۳۲. طرح جامع ورزش کشور. (۱۳۸۱). شرکت رادسامانه، سند توسعه ورزش حرفه ای.

۳۳. Monk, D., & Russell, D. (2000). Training apprentices: Tradition versus modernity in the football industry, Soccer & Society, 1(2), 62-79.

Fornalik, Jakub. Andrzej. (2013). Players' Agents' Role in Football Transfer Market: Evaluating the. Need of Improving FIFA Regulations. Chicago-Kent College of Law, Entertain

[Downloaded from isharat.khu.ac.ir on 2026-10-29]

[DOI: 10.29252/JRSM.9.17.99]